Știrile 60m.RO

Andrei Marga: Sorosismul – fundația și ideologia

Cimpoi Adrian • 27/09/2025 0 1.463 15 minute de citit

Sorosismul, ca politică, și repercusiunile sale sunt puse azi în discuție, nu doar în Romania. De aceea, a devenit oportun să fie lămurite lucrurile, pe date sigure. Mecanismele lăuntrice ale acestuia, care convertesc tacit îmbrățișarea libertăților individuale într-o opoziție la pluralism sunt de luat în seamă, fiind tot mai evidente. În sfârșit, într-o lume în schimbare, orice optică e de chestionat cu privire la adecvarea sa.

Altfel, discuția asupra sorosismului eșuează în confuzii. Înainte de orice, se cuvine distins între folosirea resurselor financiare oferite de Fundația George Soros, de către numeroși concetățeni și cetățeni din alte țări, pe de o parte, și adeziunea la ideologia sa politică, pe de altă parte. Destui au folosit resurse fără a fi adepții ideologiei.

Mai mult, ar fi cazul ca vorbirea despre curentele de idei din zilele noastre să fie mai informată și precisă. Se vorbește copios fără lecturile indispensabile. Nu numai că se fac caracterizări și atribuiri eronate de opțiuni, dar se emit evaluări fără acoperire. În fapt, sorosimul este ideologia care a generat „noua corectitudine politică", dar nu are anvergura unei concepții cuprinzătoare.

Peste toate, nu doar socialismul moștenit, ci și neoliberalismul ce l-a înlocuit și conservatorismul ce aspiră să preia astăzi întâietatea au nevoie de sincronizări. Nu mai insist asupra ideologiilor „resurecției naturii" (prin supralicitarea sexului, a culorii pielii etc.), care nu s-au acomodat nici astăzi cu condițiile democrației.

Așa cum George Soros a revendicat adesea, sursa sa este filosofia politică a lui Karl Popper – partea, trebuie spus, de la început eșuată a operei cunoscutului epistemolog. Această filosofie a trivializat proiectul „societății deschise", așa cum cel care a lansat termenul, Henri Bergson, a conceput-o. Libertățile individuale sunt tratate sumar de Karl Popper, astfel că devin cel mult libertăți pentru tine, nu și pentru altul. Ceea ce este și mai grav, în loc să fie generalizabile, libertățile astfel concepute permit instituțiilor (statul, procuratura, magistrații, tribunalele, etc.), care ar trebui să vegheze la respectul libertăților și dreptății în societate, să interzică libertatea unor cetățeni și să-i oprime la comanda unor decidenți necalificați, preocupați doar de căpătuire.

Regimul politic din România actuală este un exemplu dintre cele mai penibile ale aplicării primitive a sorosismului și, implicit, a popperismului. Se practică dezinvolt numirea procurorilor și a judecătorilor de către o persoană sau alta și, cu aceasta, cum s-a văzut în ultimele decenii, instrumentarea lor. După ce procurorii sunt socotiți magistrați, procedeul mituirii este botezat sofistic drept garant al „independenței" justiției, iar noua Securitate„cooperează" cu magistrații!

Se știe prea bine că o țară în care oamenii vor să se bucure de libertăți are nevoie de justiție curată. Este un fapt că, în ultimele decenii, nu numai că pregătirea juriștilor a scăzut, dar instrumentalizarea lor este în creștere. Sub argumentul sofistic că un stat de drept are dreptul să se apere oricum, se comit brutalități juridice care încalcă Constituția – constituție care nu dă, totuși, nimănui dreptul de a priva cetățeni de drepturi fundamentale, trecând peste egalitatea cetățenilor în fața legii.

În vreme ce în SUA, în zilele noastre, se caută revenirea la republicanismul democratic, decidenții României actuale se joacă cu soarta oamenilor și a unei țări distrugând până și democrația, atât cât s-a agonisit. Incapabili de reformele de care este nevoie, soroșiștii carpatici caută țapi ispășitori – la un moment dat, erau obsedant vinovate regimuri din trecut, apoi China și Rusia, care nu le iau în seamă amatorismele, iar, acum, vor să profite de fantasma „războiului hibrid" și a dronelor. Soroșiștii întrețin, cum se poate observa la „intelectualii" ce-i reprezintă, o mentalitate de vătafi sub cuvinte mari, pe care nu le înțeleg („știință autentică", „obscurantism", „expertiză", „proeuropenism", etc.) sau le desfigurează.

Pentru țări cu posiblități oarecum circumscrise și mai puțin performante, nu este înțeleaptă deviza din România de astăzi, „cel mai puternic are dreptate (the Might is Right)". Aceasta încurajează un oportunism neproductiv, pe locul unei democrații vibrante, stimulatoare.

Sursa eșecului sorosismului, chiar a popperismului, este neînțelegerea democrației. George Soros, și cu atât mai mult cei care-i aplică ideile, vor să obțină o „societate deschisă" dintr-o „democrație închisă". Democrația ei o închid după ce-i rup procedurile de voința și conștiința cetățeanului, care poate fi oricare om. Ca efect, sunt socotite democrație doar alegerile care le asigură perpetuarea.

Pe de o parte, se crede că nu mai este nimic de făcut după ce societatea s-a liberalizat, decât de păstrat cu orice chip puterea. Alternanța democratică la putere sorosismul o exclude. Cel care observă lacunele vieții într-o societate și vrea alternanța este anatemizat ca „extremist". Sorosismul recurge azi la mijloacele dictaturii unui partid și ajunge să nu mai fie diferit de autoritarismul pe care promite să-l depășescă. Unii sorosiști se apropie de feluri de politică ale anilor treizeci. Ei dovedesc practic cât de facilă este trecerea de la „democrație", la dictatură.

Pe de altă parte, inși care nu au vreun merit în democratizarea din societățile lor din anii nouăzeci încoace, dar cultivă demagogia, au teren astăzi. Cum se observă pe cazuri concrete, sorosismul nu le cere cultură civică, ci agresivitate. Destui inși folosesc ocazia, încât a apărut o nouă generație de activiști inculți. Tendința se vede și la „profesori universitari propagandiști" de astăzi, care, cu cât sunt mai mărginiți, cu atât propun mai insistent interzicerea celor de altă părere.

Personal am fost, la un moment dat, ca rector al universității „Babeș-Bolyai" (1993-2004 și 2008-2012), membru în board-ul clujean și național al fundației. Am găsit că este datoria mea să sprijin accesul la finanțări utile, solicitate de diverși profesioniști și instituții din țară. De altfel, acțiuni de modernizare am sprijinit totdeauna și o fac oricând.

Nu am aderat însă la ideologia sorosismului, eu venind, cum se poate observa pe documente, din abordări germane care l-au respins de la început, constant și explicit pe Karl Popper, cu întreaga sa ideologie. În anii șaptezeci, popperismul, mai ales partea sa de abordare socială, era respins energic în cursuri și seminarii din Germania federală, fiind considerat eronat ca ideologie.

Am fost la distanță de această ideologie chiar înainte de a izbucni nemulțumirea, justificată, cred eu, față de implicarea

nefastă a miliardarului în politica diverselor țări. Și, cum se știe, această nemulțumire a izbucnit mai întâi în Germania, Ungaria, Statele Unite.

Nu am avut nevoie de burse George Soros pentru studii și cercetări și nu am apelat la ele. Că instituțiile care au organizat participarea mea la cercetări și reuniuni (de pildă, la Harvard, în 1993, la analiza „Noii Europe", soldată cu publicarea unui volum cu participarea unor teoreticieni americani și europeni de vârf) au apelat la finanțarea Fundației lui George Soros, era decizia lor. M-am și retras din board-urile Fundației când am văzut cum începeau să fie selectați activiștii acesteia.

Pentru a lămuri încă o dată distincțiile pe care le-am făcut, consider util să reiau două articole pe această temă, publicate în ani, (găzduite de „Cotidianul" 6 ianuarie 2017 și, respectiv, 4 martie 2023, și de multe alte publicații). Le reiau pe scurt în cele ce urmează.

Erorile lui George Soros

Desigur, oricine are dreptul să adere la o filosofie sau alta. Când însă persoana care și-a ales o filosofie îi atacă pe cei care nu o împărtășesc, suntem datori să vedem despre ce este vorba. Este cazul lui George Soros. Miliardarul a publicat de curând un articol, în Project Syndicate (1 ianuarie 2017), în care își propune să apere „societatea deschisă" atacând mulți – de la Donald Trump, Vladimir Putin, diverși lideri europeni la numeroși fără nume. George Soros invocă de la început ascendența sa în filosofia lui Karl Popper și face distincții cu pretenții.

Cei vizați nominal – președintele ales al SUA și președintele Rusiei – nu au ocolit prilejul de a respinge sorosismul, deja cu ani în urmă, și, probabil, vor reacționa, într-un fel sau altul și acum. Cât despre ascendența într-o filosofie, nimeni nu este împiedicat să o revendice cum poate.

Distincțiile lui George Soros sunt însă îndoielnice, iar asumpția după care optica sa constituie singura apărare a societății deschise este fără acoperire. Din acestea pleacă și erorile sale, între timp răspândite sub numele de sorosism în diferite țări, pe care mulți le-au semnalat. De aici izvorăsc evaluările greșite ale lui George Soros.

Să ne oprim mai întâi asupra distincției hotărâtoare. „Am împărțit regimurile – scrie George Soros în articolul menționat – în două categorii: cele în care poporul își alege liderii, care ar trebui să aibă grijă de interesele electoratului, și cele în care liderii își manipulează electoratul pentru a-și urmări propriile interese. Sub influența lui Popper, am numit prima categorie «societate deschisă» și pe cea de-a doua «societate închisă»". Nu este cazul să examinăm aici ce a scris Karl Popper. Este de observat însă că „lideri care își manipulează electoratul pentru a-și urmări propriile interese" sunt și în prima clasă de regimuri, pe care George Soros le numește „deschise" și le agreează, nu numai în cele din a doua clasă, pe care le incriminează.

George Soros însuși este forțat de realități să admită că democrația actuală are nu numai atuuri, ci și neajunsuri. El le pune cu simplism în seama faptului că anumiți „lideri aleși nu s-au ridicat la înălțimea așteptărilor". George Soros nu ia în seamă faptul că asemenea lideri s-au repetat de multe ori, în societăți de orice fel, închise sau deschise. Este, așadar, de neocolit observația că însăși democrația, așa cum o înțelege George Soros, are probleme și că democrația nu se lasă redusă la accepțiunea pe care el o îmbrățișează. De aceea, cine nu este de acord cu democrația pe care și-o imaginează George Soros și pe care cei aleși o trădează, nu înseamnă nicidecum că este adversarul democrației și al „societății deschise", cum pretinde acesta fără vreun suport.

A apăra ceea ce tradiția culturală a numit societatea deschisă este mai mult decât datoria oricărui om rațional. O societate

deschisă este condiție a vieții demnă de om. Nu există însă niciun monopol al vreunei filosofii sau optici asupra societății deschise. Un astfel de monopol ar contrazice, de altfel, „deschiderea" însăși. Termenul este de fapt al lui Henri Bergson. Dar, chiar luându-l în accepția popperiană, „societatea deschisă" nu este apărată doar de Karl Popper și de optici de genul celei create de George Soros.

Optica ce pretinde astăzi monopolul „societății deschise" – sorosismul, așadar – nu ia în seamă faptul că „societatea deschisă", în virtutea unei istorii ce trebuie încă lămurită, a devenit, la rândul ei, opacă la diversitatea abordărilor. Se observă bine și la noi, și astăzi, că sorosismul își asumă că doar unii sunt cetățeni demni să fie ascultați. Exponenții săi îi acceptă doar pe cei care le împărtășesc chestionabilele lor distincții. Sorosismul este acea optică asupra societății care își închipuie că istoria s-a sfârșit și că anumiți inși dețin adevărul, orice ar spune ceilalți și oricare ar fi relația cu realitatea. În asemenea întruchipări, sorosismul subminează vizibil pluralismul și, cu aceasta, democrația. Observăm și pe meleagurile noastre inși care socotesc justiție numai ceea ce generează organizările judiciare conduse de ei, sau acceptă că democrația a triumfat doar atunci când câștigă asociații lor, sau speră să facă carieră reprezentând o optică din afară, sau toate la un loc. Adepții sorosismului depreciază alte abordări după o funestă „corectitudine politică (*political correctness*)", ce se deosebește de cea de odinioară doar după culoare. Norocul este că, măcar din când în când, procesele electorale reafirmă pluralismul, cum s-a văzut nu de mult în SUA și, la alte proporții, la noi, și, cu aceasta, normalitatea vieții.

Nu stăruim asupra erorilor de evaluare istorică ale lui George Soros, ele fiind la fiecare pas izbitoare. De pildă, la un moment dat, acesta scrie că „ascensiunea mișcărilor anti-UE au împiedicat și mai mult funcționarea instituțiilor UE. Aceste forțe ale dezintegrării au primit un avânt mare în 2016, de la Brexit, de la alegerea lui Donald Trump și, apoi, de la

respingerea prin referendum a reformelor constituționale din Italia". De ajuns să punem doar o întrebare: nu cumva George Soros, tributar unor distincții îndoielnice, încurcă efectele și cauzele? În fapt, dacă cineva rămâne onest, atunci nu poate să nu spună, împreună cu cei mai calificați analiști și cu milioanele de cetățeni care votează, că soluțiile nepregătite, stagnarea birocratică și lipsa de orizont a autorităților Uniunii Europene au alimentat aceste mișcări, înainte de orice altceva….

Sorosismul ca politică

O societate în care oamenii aleg liderii, așadar, una deschisă, este condiție a vieții demne de om. Nu există însă deocamdată o analiză economică, juridică și culturală dusă la capăt a societăților actuale. Acestea sunt schimbate în raport cu ceea ce era cu o jumătate de secol în urmă și fiecare declară că de la popor trebuie să emane puterea. De această analiză este nevoie astăzi.

Personal, am avut trei tangențe cu filosofia lui Karl Popper.

Mult timp am dat importanță teoriei științei a lui Karl Popper, din opusul *Logica cercetării* (1934), axată pe interpretarea după care „falsificarea", nu „confirmarea" observațională este mecanismul evoluției științelor. Am și comentat-o pe larg (Andrei Marga, *Introducere în filosofia contemporană*, 2014). Nu am dat mare importanță cărții sale *Societatea deschisă și inamicii ei* (1945), căci de la început mi s-a părut întrecută de apărări mai vizionare ale libertății individuale – de pildă, Thomas Jefferson, John Stuart Mill, Raymond Aron – și intenabilă ca istorie a ideilor.

Ca doctorand, am dat însă importanță replicii lui Theodor W. Adorno la adresa popperismului (Th.W. Adorno u.a., *Der Positivismustreit in der deutschen Soziologie*, Luchterhand, Darmstadt und Neuwied, 1975). Am reținut argumentul după

care Karl Popper autonomizează „metoda” și, „din libertatea gândită de a alege sistemul de coordonate, ajunge la falsificarea obiectului, căci, în cazul oricărui membru al unei țări moderne, apartenența sa, efectiv incomparabilă, la sistemul economic al acesteia spune mult mai mult decât frumoase analogii cu totem și tabu” (p.128). Am și avut detalii despre această replică de la participanți direcți la disputa celor doi.

Nu am dat importanță ideilor politice ale lui Karl Popper până după 1989, când George Soros a contactat profesori pentru a crea o universitate la Cluj-Napoca, la schimb cu desfacerea Universității „Babeș-Bolyai”. Ion Aluas, profesorul la care debutasem ca asistent la disciplina Filosofia istoriei, mi-a relatat discuția cu miliardarul. Am apărat, într-un municipiu ce se racorda anevoie în primii ani la schimbările aduse de decembrie 1989, drepturile și libertățile democratice înscrise în constituțiile moderne. În ceea ce privește universitatea, am găsit, ca rector, puncte de sprijin pentru proiectul reorganizării universității pe liniile de studiu română, maghiară și germană, cu o componentă evreiască, în istoria instituției și în idei ale Mariei Tereza, ale ministrului Eötvös și ale lui Nicolae Iorga. Proiectul l-am articulat și apărat la București, la Budapesta, Viena, Bonn, Washington DC, Bruxelles, Roma, Praga și oriunde a fost nevoie.

Acest proiect a și dus universitatea clujeană la vârful performanțelor , în țară, și, în față, în lume. Ceea ce se acuză astăzi tot mai mult, lirismul corupt al provincialismului de după 2012, nu are legătură cu acest proiect.

Fundația „George Soros” a susținut financiar multe inițiative, individuale și colective, de intrare în contact cu lumea din afara țării. Am sprijinit deja ca decan și prorector inițiativele în beneficiu public. Deschiderea societății era aspirația oamenilor din România și din regiune. Nu știu nici azi pe ce criterii

Fundația selecta activiștii „societății deschise”, dar am salutat susținerea financiară a programelor.

Desigur că formația mea la neohegelieni (Richard Kroner, Herbert Marcuse) și cunoașterea filosofiei zilelor noastre mă imunizau față de simplificările lui Karl Popper. Nu le-am găsit de referință niciodată, chiar dacă teoria sa a științei am folosit-o printre cărămizile construcției mele.

Ceva mai târziu, am citit analiza celui mai profilat istoric de azi al concepțiilor politice, Henning Ottmann (*Geschichte des politische Denken*, J. B. Metzler, Stuttgart, Weimar, 2012), pe care-l cunoșteam de la „Societatea Hegel”. Evaluarea potrivit căreia cartea *Societatea deschisă și inamicii ei* este o „catastrofă hermeneutică” (p. 137), ea denotând faptul că cei analizați nu au fost înțeleși – un distins coleg, de la Universitatea din București, observa recent că nu au fost nici măcar citiți! – nu te lăsa indiferent. Am reținut argumentul istoricului münchenez că, „întrucât este întemeiat numai pe procedeul stabilirii liderului, conceptul de politică al lui Popper plutește în pericolul de a fi doar formal și gol de conținut. Despre simțul comunității, virtutea cetățeniei sau binele comun, nici un cuvânt. În afara controlului puterii, la care în fapt nu se poate renunța, se pare că nu se dă un conținut perceptibil politicii” (p.139). Rămânând onest, nu ai cum contesta acest argument!

Superioară fiind oricărei alternative, democrația nu se lasă, totuși, redusă la accepțiunea pe care George Soros i-o dă (detaliat în A. Marga, *Justiția și valorile*, Meteor, București, 2020, pp.194-197). De aceea, cine nu este de acord cu democrația imaginată de George Soros nu este automat adversarul democrației. Așa cum ideea unui singur fel de democrație este nedemocratică, tot astfel, un pretins monopol al „societății deschise” contrazice „deschiderea” însăși. Termenul este de fapt al lui Henri Bergson, dar, în orice

accepțiune, „societatea deschisă” nu este apărată doar de popperieni.

Tranzițiile de la autoritarism, la democrație, care au avut loc în anii nouăzeci în Europa Centrală și Răsăriteană, au fost precedate de o analiză care s-a și aplicat, în unele țări mai mult, în altele mai puțin. Ultimele și plătesc cu rămânerea în urmă. Clarvăzători, autorii analizei (Guillermo O’Donnell, Philippe C. Schmitter, *Transitions from Authoritarian Rule. Tentative Conclusions about Uncertain Democracies*, The Johns Hopkins University Press, 1986) au arătat că abia cine democratizează fără rest imediat după răsturnarea unui regim autoritar ajunge să înfrângă autoritarismul (p.85). La George Soros, nu s-a gândit așa ceva. Atunci când se aplică distincțiile sale, autoritarismul este restabilit în fapt, doar că ia altă culoare.

Această lacună generală stă pe confuzii conceptuale. Prima este aceea că se vorbește superficial despre popoare, țări, regimuri, perioade și decidenți. Or, distincția trebuie păstrată, căci altfel, se atribuie mecanic popoarelor, țărilor, regimurilor ceea ce fac sau nu fac decidenții. A doua confuzie ține de faptul că, neavând sociologie la propriu, sorosismul mizează pe influențarea conștiințelor. Astăzi, bunăoară, s-a ajuns într-o situație aparte în istorie, în care „propaganda de război” se umflă până la a distruge cetățenia și „deschiderea”. A treia confuzie provine din aceea că nu se distinge între tip de stat, regim, calibrul decidenților. În fapt, cum istoria a dovedit de atâtea ori, lideri valoroși pot apărea în orice regim, în vreme ce democrațiile pot cultiva lideri mediocri. Nu este realistă discuția ce nu chestionează calibrul liderilor. A patra confuzie vine din faptul că distincția dintre autoritarism și democrație este validă ca descriere a felului recrutării decidenților, dar lasă restul nelămurit.

Aceste argumente, oarecum teoretice, sunt confirmate azi abundent de probe factuale. Mai ales că George Soros a

intervenit tot mai mult în viața politică, organizând, cum însuși declară, răsturnări de regimuri. Tot mai mulți comentatori și observă că el a creat un alt fel de exercitare a puterii: fără a fi ales, doar cu o rețea tentaculară în bănci, investiții, media, educație, politică, servicii secrete. Geniu al fructificării de falii, inegalități, dezechilibre, nedreptăți și frustrări din societățile postbelice, George Soros a arătat cum specula financiară și combinația de bani și iscusință pot afecta până și democrații exersate.

Personal, detest opiniile vulgare, de simplu atac la persoană și îmi repugnă aproximarea. Am aruncat și aici privirea în analize calificate.

De câteva săptămâni, este pe piața internațională noua ediție a volumului lui Andreas von Retyi (*George Soros. Der Multimilionar, sein globales Netzwerk und das Ende der Welt, wie wir kennen*, Kopp Verlag, Rottenburg, 2022) – o analiză a sorosismului incluzând consecințele sale ca politică. Teza autorului este aceea că George Soros prezintă „fețe nenumărate" și o „nesfârșită istorie". „Toate aceste contradicții se dezleagă repede de îndată ce este clar un fapt: în mod evident, (miliardarul) nu este în esență pentru sau contra SUA, pentru sau contra Germaniei, ci își urmează propriile interese. Pentru aceasta, el își și convertește toate contactele sale politice – și, desigur, pe cele cu servicii secrete ... – în afaceri personale" (p.243). Preiau doar trei dintre probele invocate de Andreas von Retyi.

George Soros intervine, prin rețeaua sa de organizații, în multe țări, în vederea răsturnării de lideri. A făcut-o și în SUA – efortul său de a-l dărâma pe președintele George H. Bush și de a-l împiedica pe Donald Trump fiind bine cunoscut. A făcut-o și în Ucraina. Chiar George Soros a spus că „maidanul de la Kiev" – pe care, de altfel, geostrategii francezi, germani și americani l-au și pus, în cărțile lor, în seama unei „orchestrări" – a fost organizat din timp de Fundația sa spre a separa

Ucraina și Rusia (p.188). Aceasta, în condițiile în care, așa cum analize internaționale au dovedit, doar 28% dintre participanții la „maidan" știau de intrarea în Uniunea Europeană, care se spune că a aprins spiritele.

Planurile privind Rusia și China (p. 242) sunt mărturisite, explicite. În cazul primei, George Soros vrea organizarea unui alt „maidan", în jurul lui Navalnâi, în cazul Chinei vrea ceva similar. El recunoaște că din astfel de acțiuni poate ieși „Al Treilea Război Mondial", dar, cum spune Andreas von Retyi, important este ca acest război să fie un câștig „pentru el". George Soros nu se lasă condus de sentimente. Religiile îi sunt străine. El face speculație financiară și, din reușitele acesteia, filantropie care-i mărește aria de acțiune și succesul.

Sorosismul a instalat noua „corectitudine politică (*political correctness*)" a acestor ani – cea a atacării autoritarismului fără a mai discuta situațiile până la capăt. Ce a ieșit din această „corectitudine" ne rezumă tot Andreas von Retyi: „limitări esențiale ale multitudinii de opinii, limitări ce devin repede evidente de îndată ce cunoștințele și exprimările jurnaliștilor care activează (încă) independent se abat doar ușor de la linie. Pentru acești autori se găsesc apoi stigmatizări stereotipe, care fac de la început imposibilă o discuție la obiect, ca să nu mai vorbim de faptul că aceasta, în general, nu poate avea loc în formatele uzuale ale media" (p. 102). Ceea ce se și observă!

Nu doar mass media sunt aduse la „media conforme", completează Andreas von Retyi. „Cetățeanul normal pierde tot mai mult din drepturi și libertăți. Autodeterminarea și sfera privată sunt demult depășite de control și supraveghere în toate domeniile. Libertatea de opinie există numai pe hîrtie, realitatea este cu totul alta, plănuita înlăturare a corupției duce... la control total, cetățeanul nu mai este întrebat în nicio decizie esențială, alegerile devin farsă, căci marea politică nu mai depinde de partide, elitele își au popoarele lor în mână mai mult ca niciodată" (p.172).

S-a putut astfel spune că ceea ce rezultă din strategia pusă în joc de George Soros nu aduce cu „societatea deschisă”, ci cu altceva. Situația implică libertățile, drepturile și, în fond, viețile majorității oamenilor.

#andrei marga **#George Soros** **#Maia Sandu**